

הרה"ג רבי מרדכי הולצמן שליט"א

ר"מ בישיבת חכמת התורה

וראש חבורת הבחורים "תפארת ירושלים" בית שמש

פרשת הקטורת וסגולתה לעצור מגיפה

בתרגום יונתן פירש 'ריח שדה' ריח קטורת מבית המקדש, קטורת יש בו גם מעניין העזות
הנה בתרגום יונתן בן עוזיאל ביאר עניין הריח שהריח יצחק כשיעקב נכנס לקבל הברכות וז"ל: "וְקָרִיב וְנָשִׁיק לִיָּה וְאַרְחָה יִתְּרִיחָא דְלְבוּשׁוֹי וּבְרָכִיָּה וְאָמַר חֲמוּן רִיחָא דְבָרִי כְּרִיחָא דְקַטֹּרֶת בּוֹסְמִנִיָּא דְעֵתִידָא מִתְקַרְבָּא בְּטוֹר דְּכִי מְקַדָּשָׁא דְאַתְקָרִי חֶקֶל דְּבָרִיךְ יִתִּיה יִי וְאַתְרֵעִי לְאַשְׁרָאָה שְׂכִינְתִּיהָ תִּמְן" ע"כ. ביאור דבריו, דיצחק הריח מבנו יעקב ריח קטורת דעתיד ליקרב בבית המקדש דאיתקרי שדה דברכו ה', ולכאורה עניין זה צ"ב מה שייך עניין הקטורת לכאן, ובודאי דבר עמוק רמזו כאן, ודבר זה אומר דרשני.

ונראה להעלות על שולחן מלכים דבר נפלא, ונקדים מה ששנינו בגמ' כריתות (ו.) בעניין סממני הקטורת: "ת"ר: פיטום הקטורת, הצרי והציפורן והחלבונה והלבונה משקל שבעי' של שבעים מנה..., בורית כרשינה תשעה קבין, יין קפריסין סאין תלתא קבין תלתא, אם אין לו יין קפריסין מביא חמר חיוריין עתיק, מלח סדומית רובע, מעלה עשן כל שהוא...; רש"א: הצרי אינו אלא שרף [הנוטף] מעצי הקטף. בורית כרשינה - ששפין בה את הציפורן, כדי שתהא נאה. יין קפריסין - ששורין בו את הציפורן, כדי שתהא עזה. חזוין מדברי הגמ' דבמעשה הקטורת לקחו את הציפורן ושרו אותו ביין קפריסין כדי שתהא 'עזה', והנה בגמ' ביצה הנ"ל (כה:) מנו בין הדברים העזים "י"א שגם צלף באילנות", וברש"י שם כתב: "לא ידעתי מהו עזות שלו", אכן בתוס' שם כתבו: "וצלף באילנות - פרש"י ולא ידענא מאי עזותיה, ופי' בתוספתא משום דעושה ג' פירות עלין אביונות וקפריסין, ועוד שטוען פירות בכל

בעת קשה זו אשר מחדדים אימה מפחד המגיפה הנוראה המתפשטת בכל בית ישראל רח"ל, ורבים חללים הפילה ורבים שוכבים במיטת חוליים רחמנא לשיזבן, ישלח להם ה' במהרה רפואה שלימה בקרוב, כבר ידוע סגולת אמירת פרשת הקטורת אשר בכוחה לעצור את המשחית הנורא, ובהיות אשר כידוע בעתים קשים מתמקד הס"מ ביותר לסלק את בהירות האמונה וההשקפה ומבלבל את המוחין מאוד לכן במאמר אשר לפנינו נתמקד ונתבונן עפ"י ספרים וסופרים בעומק סגולה זו בכדי להמשיך ולהחזיק בעץ החיים מבלי לסטות ימין ושמאל.

אחת הסגולות לעצירת מגיפה אשר מצינו מפורש בתורתנו הקדושה היא סגולת מעשה הקטורת, אשר בעת המגיפה הגדולה לאחר מחלקותו של קורח נאמר (במדבר יז, יא) "ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח, ושים קטורת, והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם, כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף". ואכן אהרן הכהן עבד הכי במהירות ובזריזות "וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטורת ויכפר על העם ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה"

סגולה זו של עצירת הדבר והמגיפה ע"י מעשה הקטורת, נטל אותה משה רבינו ממלאך המוות בעצמו, וכדאיתא במסכת שבת (פט) שכשעלה למרום כל אחד מהמלאכים מסר לו מתנה אחת, שנאמר (תהלים סח, יט) "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם", ואף מלאך המוות מסר לו דבר, שנאמר (במדבר יז, יב) "ויתן את הקטורת ויכפר על העם וכו' "ואי לאו דאמר ליה {מלאך המוות} מי הוה ידע".

שהביא רבן גמליאל בעניין זה, הוא מתרנגול שמתילה ביצים בכל יום, והרי תרנגול הוא עז שבעופות, וא"כ יש לו ממש מן המשותף עם צלף שגם נותן פירות בכל יום.

ועתה נבוא לבאר מה שכתבו התוס' בתחילת דבריהם בביאור עזות צלף, שהוא משום שעושה ג' פירות עליו אבינונות וקפריסין, גם זה צ"ב מה עזות יש כאן, ולנתבאר א"ש למאור עפ"י מה שנקדים כמה הקדמות נחוצות דהנה ציווי הקב"ה היה "תדשא הארץ.. עץ פרי עשה פרי למינו" וברש"י שם: "עץ פרי שיהא טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה כן, אלא ותוצא הארץ וגו' עץ עושה פרי, ולא העץ פרי, לפיכך כשנתקלל האדם על עונו נפקדה גם היא על עונה ונתקללה". וכבר נלאו המפרשים ליישב מדוע שינתה האדמה מצווי הקב"ה, ועוד מה שייך בחירה באדמה, ודבר נפלא מצאנו בתורתו של רבינו עובדיה מברטנורא' עה"ת (עמר נקא) בראשית פרק (א יא) שמיישב עניין זה: "ועץ פרי שיהיה טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה כן וכו'. שאל השואל איך יאמרו שהארץ לא עשתה רצונו של מקום הלא לא שייך לו' בארץ רצון ובחירה ואם הושם בטבעה לעשות טעם העץ כטעם הפרי איך נשתנה הטבע. י"ל שהאמירה לומר שיהיה טעם העץ כטעם הפרי ר"ל שהושם בטבעה שיהיה כח ביד האדם לעבוד את האדמה בדרך שיהיה טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה כן מעצמה וכשנתקלל האדם על עונו הוסר ממנו אותו הכח ולכך אמ' ארורה האדמה בעבורך כלו' שלא יהיה לו כח לעבוד אותה כתקנה כמו שאמר אחר כך וקוץ ודרדר תצמיח לך ומה שאומ' נפקדה על עונה ונתקללה הוא על דרך משל כמו אז תרצה הארץ את שבתותיה את אשר לא שבתה". היוצא לנו מדבריו דמה שהאדמה לא מוציאה טעם עץ ופריו שווה נובע מחטא אדם הראשון, דלכן הוסר ממנה הכח להוציא טעם העץ כטעם הפרי.

והנה בתורתו של בעל ה"מאור ושמש" ויקרא

יום מה שאין כן בשאר אילנות, ועוד פי' ר"י דעזותו הוי ממה ששורין ביין מן הקפריסין שהיא עזה כדאמר בפטום הקטרת יין קפריסין למה הוא בא ששורין בו הצפורן כדי שתהא עזה ולא כפרש"י שפירש בכריתות (דף ו.) שהוא יין הבא ממקום קפרס. ודברי התוס' צ"ב.

וכבר ביארנו במקום אחר בארוכה ד' התוס' דטעינת פירות בכל יום יש בו ממידת העזות, והוא עפ"י מה ששנינו בתלמוד בבלי מסכת שבת (דף ל עמוד ב) "כי הא דיתיב רבן גמליאל וקא דריש: עתידה אשה שתלד בכל יום, שנאמר הרה ויולדת יחדיו. ליגלג עליו אותו תלמיד, אמר: אין כל חדש תחת השמש! אמר לו: בא ואראך דוגמתן בעולם הזה, נפק אחוי ליה תרנגולת. ותו יתיב רבן גמליאל וקא דריש: עתידים אילנות שמוציאין פירות בכל יום, שנאמר ונשא ענף ועשה פרי, מה ענף בכל יום - אף פרי בכל יום. ליגלג עליו אותו תלמיד, אמר: והכתיב אין כל חדש תחת השמש! אמר לו: בא ואראך דוגמתם בעולם הזה, נפק אחוי ליה צלף".

הרי לנו שלעתיד לבוא יטענו האילנות פירות בכל יום, ולכן צלף שטוען פירות בכל יום יש בו ממידת העזות שמתנהג כיום כמו לעתיד לבוא, וזהו עזות דקדושה לעלות מעלות רמות כ"כ, דלהקדים המאוחר ולא לשקוט על השמרים הריהו ממידת העזות דמי שיש בו רגשות עזים והיינו 'קאכעדיגע'ר איד' כמו שהגדירו הח"ח ומנצלו לדברים חיוביים תבוא עליו ברכה, והמהר"ל בספר נר מצוה חלק א - עניני ארבע המלכיות כתב: "כי מי שאינו עז, יש בו כובד הטבע, ומבקש ההנחה, ואינו מבקש התנועה. אבל מי שהוא עז, הוא כמו אש, כמו שאמר[נו] למעלה, כי העז הוא כמו אש, אשר אין לו ההנחה כלל". ועזות יש בו גם מעניין מסירות נפש כידוע והיינו בחינה של עולם הבא, דמוסר גופו ונפשו להקב"ה, ונחשב כבן עולם הבא כאן בארצות החיים ומתקן בזה חטא אדם הראשון שבגיננו אין נותנים האילנות פירות בכל יום, ונחמד לגלות דדוגמא ראשונה

דוגמא דלעתיד והדברים נפלאים.

ועתה אחר הצעת הדברים נבוא להנהיר דברי התרגום יונתן בן עוזיאל שכתב שיצחק הריח ריח של קטורת מבגדי יעקב, ותמהנו מה שיידע עניין הקטורת לכאן, ונראה דהנה התוס' בביאורם השלישי ביארו דעזות דצלף הוא עפ"י מה שמצאנו בדברי חז"ל בכריתות הנ"ל ששורים הציפורן ביין קפריסין כדי שתהא עזה, והיינו שיש כאן מסודות התורה שגם קטורת בעינין לעזות והוא מרמז לעזות ועוד יבואר בס"ד במאמר אחר בהרחבה, וא"כ אולי באופן של מציץ מן החרכים זהו סודם של חז"ל באומרם שיצחק הריח ריח של קטורת, כי ריח הקטורת יש בו ריח גן עדן של עזות וכנתבאר, דהלא ריח הקטורת היה ריחו מופלא עד מאוד וכדברי חז"ל יומא (לט) שהגיע ריחו עד לעיר יריחו, ואף עזים שביריחו היו מתעטשות מריח הקטורת, ואולי גם בזה כיוונו בעומק דבריהם למידת העזות כי עיזים הם עזים שבבהמה דקה, והיו מתעטשים אפשר שהכוונה שהיו מסלקים את מידת העזות דטומאה ע"י ריח הקטורת שמקדש את העזות, דע"י התעטשות הוא מסלק מקרבו את הרע.

דברי ה'חתם סופר': קטורת סגולתו 'שיעמדו כחומה מול כל המתרגשים עלינו'

ותהילה לקל-מצאתי תנא דמסייע לכל הנתבאר דקטורת עניינו קידוש ה'עזות' במלחמתה מול השוא והשקר, בתורתו הבהירה של מרן ה"חתם סופר" זיע"א בדרשות (י"ח): "צפורן רומז לרוב עם ישראל, כמו צפורן שהיא חלקה, כן יעקב איש "חלק", אלא ששחורה היא ששזפתני השמש, ע"י העבירות נדבק עליהם השחרות מבחוץ, ולכן מביאים בורית שהיא תשובה ומעש"ט, כמו שנאמר ותרכי לך נתן ובורית (ירמ' ב' כ"ב), להסיר אותה השחרות. ושורין אותה ביין קפריסין, כדי שתהא עזה, היינו שבני ישראל יהיו עזין בין האומות, כדאיתא בביצה (כ"ה ע"ב) ישראל עזין באומות, וי"א אף צלף באילנות, ופי' שם בתוס'

(פרשת בהר) מצאנו יישוב אחר לחטא האדמה שלא הוציאה כציווי הקב"ה וכה כתב: "אך להבין ענין שמיטה מה היא נראה, דהנה הקדוש ברוך הוא ברא כל העולמות כדי שידעו כל הברואים מאלהותו יתברך שמו ולא יעברו רצונו, ולא ישנו את תפקידם ששים ושמחים לעשות רצון קונם. והנה כתיב (בראשית א יא - יב) ויאמר אלוקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי ותוצא הארץ דשא וגו' ועץ עשה פרי, ופירש רש"י שהארץ עברה על הציווי, שהקב"ה אמר לה שתוציא 'עץ פרי עושה פרי' - שיהיה טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא הוציאה אלא 'עץ עושה פרי'. ושמעתי מהרב הקדוש דק"ק מעזיבזו שיחיה שהארץ עשתה עבירה לשמה, שהיתה יודעת שהאדם יעבור על הציווי המקום, ואם יהיה הוא תחלה לחטא - לא יהיה לו תקומה ח"ו, לכן עברה היא תחילה על ציווי, כדי שיהיה לו במה להתנצל" ע"כ.

הרי לנו תרי ריעין שפירשו דהא דלא טועמים בעץ טעם הפרי, נובע בעקיפין מחטא אדם הראשון כ"א לפי מהלכו, ואידי דאתינן להכא יתיישב על נכון דברי התוס' הנ"ל הפלא ופלא, דהנה בתכונת עץ הצלף שנינו בגמרא ברכות (לו.) דיש בו תמרות אביונות וקפריסין וזה ג' מיני פירות שכתבו שם התוס', ועיי"ש ברש"י דתמרות גדילים בתוך העלים וכו', ובאור זרוע חלק א - הלכות סעודה (סימן קסג) פי' בשם הערוך: "פי' צלף יש בו תמרות ואביונות וקפריסין, תמרות הן לולבין וכשהן רכין אוכלים אותם והן עיקר העץ שעושים הפרי ואביונות שהן יוצאין מהן הן עיקר הפרי וקפריסין היינו שומר הפרי והוא נץ של אביונות כמו הנץ לרמון כך פי' בערוך", וכן פירשו עוד מפרשים בדרך זו, הרי לנו דברים ברורים בדברי רבותינו שבצלף יש מעניין זה שאף העץ בעצמו ראוי למאכל (יש לעיין אם הוא דומה בטעמו), והוא מעין דוגמא דלעתיד שיהא טעם עץ ופריו שוה כמו שמוכא בחז"ל, וא"כ זהו העזות שכיוונו בתוס', כעין הא דמוציא פירות בכל יום שהוא ג"כ מעין

שפיר עניין הקטורת שגרם לאדם שיהיה לו 'לב אחד' לאביו שבשמים, ו'לב אחד' הכוונה שאין לו שום רצון אחר מלבד ייחוד קוב"ה ושכינתיה, וממילא ברגע שאין לבו חלוק על המקום ובלבו אין עוד אהבה פרט לאהבת הקב"ה ואינו מחובר כלל לתאוות עוה"ז ולנהנתנות או למפלגתיות ופאליטיק, הרי שבעת מבחן לא יכבד עליו לצאת במלחמה נגד מהרסי הדת אף אם יצטרך בעבור כן לסבול, ונקודת צרת הדור האמיתית כיום, היא החיבור לתאוות עולם הזה שמחפה ומכסה על כל הפשעים ומסנוור עיני החרדים, והוא שוחד גדול שמעוור ומסלף, כי האדם ברגע שיש לו את נוחיות עוה"ז ומותרותיו והוא קשור אליהם ככלב, הרי שקשה לו להחליט לצאת למלחמת קודש בעמלק, מכיוון שבכך יצטרך לזנוח את החיים הטובים המדומים, וזה נסיון גדול למבין, אכן למי שיש רק לב אחד שבשמים שאין בלבו שום אהבה חוץ מאהבת הקב"ה ותורתו, נקל לו ביותר לוותר על מנעמי החיים המדומים, ביודעו עיקר תכלית האדם בעוה"ז.

וזה סגולת סממני הקטורת שכולו עניין רוחני להפוך את הרע לטוב ולסלק היצה"ר מקרבו כדברי הזוה"ק, ובזוה"ק הנ"ל מצאנו עוד מרגניתא טבא שממשיל את הקטורת לציץ, "וכמו שהציץ היה קם על נס, כך קטרת וכו'" והנה ציץ הרי מכפר על גסות הרוח ועזות, וא"כ בע"כ מבואר בזוה"ק שקטורת גם מכפר על עניין העזות וגסות הרוח מצד הטומאה, ובכך שמשמש עם העזות לעשות רצון אביו שבשמים וכמשנ"ת, ועפ"י הזוה"ק ויקהל (תסו) שכתב עוד - "בקטורת ההיא כשהיה עולה העשן כעמוד, היה רואה הכהן אותיות של סוד השם הקדוש פורחות באויר ועולות למעלה כעמוד, לאחר כך, כמה מרכבות קדושות מסבכות אותה מכל הצדדים, עד שעולה באורה ושמחה ומשמח למי שמשמח, וקושרת קשרים, (דהיינו שמיחדת יחודים) למעלה ולמטה, ליחד הכל. וכבר העמידהו, וזה מכפר על יצר הרע ועל עכו"ם, שהוא סטרא אחרא, וכבר העמידהו" -.

דהיינו יין קפריסין, שיעמדו כחומה מול כל אלה המתרגשים עליהם", הרי לנו מדבריו תוספת ביאור נמי לעניין ששורין הצפורן ביין קפריסין, והוא מכיון שצפורן מרמז ליעקב שהוא איש חלק, וכדי להסיר השחרות של העבירות שמונעים מאיתנו להיות עזים "שיעמדו כחומה מול כל אלה המתרגשים עלינו" כלשונו הקדוש של החת"ס, ולפי"ז ארווחנא עוד עומק בדברי התרגום יונתן שכתב שנכנס עם יעקב ריח של קטורת, ומכיון שיעקב 'איש חלק' מרמז לעניין הצפורן שהוא חלק, ושורין אותו ביין קפריסין להביא את העזות דקדושה, ואייד דאתינן להא אפשר עוד בזה עניין דצפורן דהנה חז"ל גילנו לנו שיעקב אבינו לא מת, וידוע מה שכתוב בספה"ק שיעקב תיקן חטאו של אדם הראשון והוי שופריה דאדם הראשון, והנה אדם הראשון קודם חטאו היה כולו לבוש בצפורן כידוע, וממילא יעקב שתיקן החטא של אדם ממילא כונה 'איש חלק' כצפורן ודו"ק.

דברי הזוה"ק: קטורת ו'ציץ הקודש' ענינים אחד

ובספרים הקדושים הביאו דברי הזוהר בעניין סגולת הקטורת וז"ל (מתורגם): "כעין זה קטורת, כל מי שהריח בעשן ההוא, כשעלה עמוד העשן ההוא מאותו מעלה עשן, היה מברר לבו בברור לעבוד לאדונו, ונעבר ממנו הזוהמא של היצר הרע, ולא היה לו אלא לב אחד כלפי אביו שבשמים, משום שקטורת הוא שכירת היצר הרע ודאי בכל הצדדים, וכמו שהציץ היה קם על נס, כך קטרת, שאין לך דבר בעולם לשבר את הסטרא אחרא חוץ מקטורת". ובמקום אחר כתוב בזוה"ק "כעין זה היתה הקטורת, כל מי שהריח באותו העשן כשהיה עולה, אותו העמוד (של עשן) ממעלה העשן ההוא, היה מברר לבו באופן ברור ובאור, בשמחה ורצון לעבוד את אדונו, והעביר ממנו את הזוהמא והטנופת של היצר הרע, ולא היה לו אלא לב אחד כנגד אביו שבשמי"ם"

ולפי דברי הזוהר הקדושים הרי מבואר לך

ועל זו נאמר (שיר /השירים/ ד) אלך לי אל הר המור
זו מילה של מצרים שעשו מן הערלות הר מפני
שהיו כולן צריכין לימול והיה ערב לפני הקדוש
ברוך הוא כריח מור דרור שהיה ראש הבשמים
ואל גבעת הלבונה זו מילה של ביאת ארץ כנען
שעשו מן הערלות גבעה כמה דתימא (יהושע ה) אל
גבעת הערלות והיה ריחם ערב לפני הקדוש ברוך
הוא כריח לבונה הוי מלאה קטרת, המור שהוא
ראש לסמני הקטרת ולבונה שהיא אחרונה לסמני
הקטורת הזכיר שניהם בפסוק "ע"כ.

'הרמ"א' מגלה לנו איך לקיים 'ולא יתבייש' מפני המלעיגים עליו'

ודבר זה מרומז היטב בדברי הרמ"א בס"א
בשו"ע או"ח שהביא מהמורה נבוכים: "שויתי
ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות
הצדיקים וכו' כי אין ישיבת האדם ותנועותיו
כשהוא לבדו בבית כישיבתו ותנועותיו לפני אל
מלך גדול ונורא וכו', כ"ש כשישים האדם אל לבו
שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו
עומד עליו וכו' מיד יגיע אליו היראה וההכנעה
בפחד ובושתו ממנו תמיד", וע"ז הוסיף הרמ"א
"ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו
בעבודת הש", גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו
ידע לפני מי הוא שוכב וכו'", וכבר הבאנו לעיל
פסקו בביאור הלכה שבכלל לא יתבייש וכו', ג"כ
נגד אפיקורסים המתקוממים, שמצווה להילחם
עמם בכל מה שיוכל.

והנה לכאור' מה שייך הוספה זו של 'לא
יתבייש' שיסודה מ'הטור', לדברי ה'מורה נבוכים'
שהביא הרמ"א, והרי כל העניין סובב סביב עניין
ה'שויתי', וגם המשך דבריו של ידע בפני מי
הוא שוכב וכו' הוא מהאי עניינא ד'שויתי' ומה
זה שהכניס באמצע דבריו עניין אחר לכאור' ומאי
שייטא להכי, אכן לנתבאר א"ש למאוד דהרמ"א
מגלה לנו סוד גדול איך יש בכוח האדם שלא
להתפעל מהסובבים המלעיגים, ואיך יהיה בכוחו
להילחם עם המתקוממים עה"ת, וע"ז בא לנו

ומבואר מדברי הזהו"ק דבקטורת היה רואה
הכהן אותיות של סוד השם הקדוש והוא ממש
מעניין ה'ציץ' של הכהן שהיה בו שם הוי"ה שזה
הביא להכנעה, ובכך יתבאר על נכון מה שדימה
הזהו"ק עניין הקטורת לציץ והדברים מאירים,
ולעיל הבאנו דברי הגרש"ר הירש שמות (כח
מ): "הציץ מקדש את מידת העזות שבקדושה
במלחמתה עם השוא והשקר", ומה נפלאים דבריו
לאחר מה שהבאנו מדברי הזהו"ק שהוא מקור
נכבד למהלך זה, ובדבריו כיוון לדברי הזהו"ק,
דציץ וקטורת מסלקים הסט"א והיצה"ר וממילא
מקדשים את מידת העזות במלחמתה עם השקר,
וא"כ ה"ה קטורת מקדשת את מידת העזות וכו',
וממילא מי שמקדש את העזות הרי הוא מריח ריח
של קטורת הסמים וע"ז הרי נסובה המערכה כעת
חיה, וב"ה שלא אלמן ישראל במחזות של קידוש
השם ומסירות נפש נפלאה ואשרי מי שזוכה בכך.

ולהשלמת העניין נביא את דברי המדרשים
בעניין של ריח קטורת ומסירות נפש, וכה דברי
המדרש רבה בראשית (פמ"ח): "בשעה שמל
אברהם ילידי ביתו העמיד גבעת הערלות וזרחה
השמש עליהן והתלעו ועלה ריחן לפני הקדוש
ברוך הוא כקטורת הסמים וכעולה שכולה לאשים,
אמר הקדוש ברוך הוא בשעה שהיו בניו של זה
באים לידי עברות אני נזכר להם אותו הריח ומתמלא
עליהם רחמים", והרי לנו מדברי המדרש ששעה
זו שבו סופגים יקירי התורה מטרות מצחינים על
משמר קדשי הדת, הרי זו שעת רחמים גדולה
ועולה ריחן כקטורת הסמים וכעולה וניתן לפעול
בו ישועות לכלל ולפרט.

וכן בנותן טעם להביא דברי המדרש רבה נשא
פרשה יד: "מלאה קטרת כנגד המילה הכתוב
מדבר שבשעה שמלו ישראל במצרים שנא' (יחזקאל
טז) ואראך מתבוססת בדמין ואומר לך בדמין
חיי ואומר לך בדמין חיי היה ריח הדם והערלה
ערב לפני הקדוש ברוך הוא כבשמים וכן כשמלן
יהושע כמו כן היה ערב לפני הקדוש ברוך הוא

המעלה ריח טוב באפו, ורצונו הסובייקטיבי מוצא בו נחת רוח, אותו הוא מכניס אל מקדש התורה וכופה אותו על רצון ה'... ולמבין יש כאן ממש מעניין מה שכתבנו לעיל בכיאר ד' הזוה"ק בהא דקטורת עושה את האדם שיהיה לו לב אחד לאביו שבשמים, ורמז עבה יש כאן למי שח"ו הופכים את דרך התורה קודם כל לפרקטית, ראייה רחבה, ובדיקה אם יש כאן ביטול הנוחיות והשלמונים ודו"ק.

וכה דברי בעל המכתב מאלהו (חלק ד עמוד רעו):
 "סגולה היתה בציץ, שכל המביט בו היה מתבייש ממעשיו הרעים וחוזר בתשובה, וכן המריח עשן הקטורת (עיין זהר תצוה רי"ח), וזהו גדר כפרת הציץ וכן של הקטורת, וכל זה הוא מגדרי הסייעתא דשמיא שבבית המקדש, מי שמוכן לחטוף רגע זה של סייעתא דשמיא הוא יכול לבוא לידי תיקון גמור... ע"כ.

'עתידיים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון' ביאור הדברים

ומופלאים הדברים דהתרגום יונתן בן עוזיאל, על הפסוק בהושע (יד ז) "וריח לו כלבנון" תירגם: "וריחיון כריח קטורת בוסמיא" כמו שפירש בפסוק ראה ריח בני כריח שדה, והנה על אותו פסוק דרשו חז"ל ברכות (ג:): ש'עתידין' בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון, ולא נתבאר מהו ריח זה, אכן לדברי התרגום יוצא שהכונה שיריחו מהם ריח קטורת. והנה ברש"י שם ברכות (ג:): כתב וז"ל: כלבנון, "שמריחים עליו ופרחיו", ודברי רש"י צ"ב מהו המעלה שמריחים עליו ופרחיו, ועוד מדוע ציין זאת ולא מצאתי מי שיעיר בזה, ונראה לבאר עפ"י מה שביארנו לעיל בעניין עזות דצלף שטעם עצו כטעם פריו וזהו עזותו דהוי כמו שייך לעתיד וכמו שהיה בזמן של קודם חטא אדם הראשון כמו שביארנו בדברי התוס' בבבצה, א"כ אפשר שהצמח 'לבנון' יש בו גם מעניין זה שמעלה ריח לא רק מפרחיו אלא גם מעליו דהיינו גוף הצמח, וזה מרמז לעזות, ואם

מאור עינינו הרמ"א ומורה לנו שזה רק כשיש מול עינו רק יראת ה' ותו לא, דכל כח האדם לעמוד ולהילחם עם הרע בלא שום התפעלות הוא רק כמי שיש לו את ה' ושויתי" מול עינו בלא שום חשבון אחר.

ולמתבונן יחזי, שלאחר שכתב ש"מיד יגיע ההכנעה ובושתו ממנו תמיד" כתב מיד "ולא יתבייש", היינו דאם יש בושת פנים לגן עדן והכנעה אליו יתברך, ממילא אין שום בושה או התפעלות מבני אדם המלעיגים עליו, וזה נותן עוז ועצמה לעמוד בקשרי מלחמה עם רשעי ישראל, ודייקא ע"י הבושה מהקב"ה מגיע הכוח לעמוד נגד המלעיגים, והוא ממש מה שנתבאר בזוה"ק דהציץ והקטורת שיש בהם עניין הוי"ה של 'שויתי' לכן הוא מקדש את מידת העזות במלחמתה עם השקר, ובדברי הרמ"א וביאורם יבואר על נכון האין 'ציץ' מכפר על גסי הרוח ועזי הפנים, דכשאדם שם מגמת פניו אל מול פני הקודש, הרי מקדש את מידת העזות למלחמה עם השקר ולא להיפך ח"ו, ואפשר דמזה מקור דברי הרמ"א.

והשלמה נפלאה להנ"ל מדברי הגרש"ר הירש במקום אחר ויקרא (טז יג), בבואו לבאר בחילוק העבודה של יום הכיפורים בפנימיות בין הצדוקים ובין עם ישראל ומפני חיבת הקודש ויסודי הדברים נביאם בלשונו הקדוש: "נראה עוד שאותו תיקון בחוץ והכנסה בפנים (של הקטורת ביום כפורים) של הצדוקים, יש בו כדי לבטא את כל עיקרון הסטייה של הצדוקים מקבלת הסמים. כהן גדול של אמת איננו אלא משרת של רצון ה', המכניע את ראות עינו הסובייקטיבית. בעיניו אש המזבח היא אש דת, ורק ניחוח לה' הוא ריח ניחוח לו. הוא מעמיד את אש המזבח על אדמת התורה, ורק מול עין ה' ורק על אדמת תורתו הוא יעבוד עבודה שתהא לריח ניחוח לה'. גם פעילותו לתורה תיעשה על אדמת התורה. ואילו הכהן הצדוקי הפך את אש המזבח לאשו הוא, ועושה אותו כלי למעשהו. הוא זורה את הקטורת בחוץ, ודבר

האחרון זה עוד קודם ביאת משיח צדקנו בב"א.

ועוד הוספה בעניין זה, דהנה בקטורת אם אין מקריבים לה, אלא קטורת זרה, כמו שהקריבו בני אהרן נדב ואביהוא וכן קורח ועדתו הוא גורם למיתה כידוע, ואף אם רק חיסר אחת מסממניה גורם למיתה ח"ו, ומאידך קטורת עוצרת השתוללות מגיפה ומביאה חיים לעולם, ויש בו שני קצוות מנוגדות בתכלית, ולהנחבאר אפשר דהוא בבחינת עז פנים לגהנם ובושת פנים לגן עדן, דאם מקורו אינו טהור הרי הוא לעזאזל, ואם הוא עם הכוונות הראויות הרי הוא מביא לחיים נצחיים.

ברכת המינים נתקנה כנגד 'וריה לו כלבנון'

רחש לבי דבר טוב בס"ד, דעל פי האמור פתח לנו שערי אורה לגלות ולהבין דברי חכמים וחדותם, דהנה בגמ' ברכות שנינו: דח"י ברכות ניתקנו כנגד י"ח אזכרות שאמר דוד במזמור הבו לה' בני אלים, ויש מ"ד דס"ל דח"י ברכות דשמונה עשרה נתקנו כנגד ח"י אזכרות שבק"ש וחד מ"ד ס"ל כנגד ח"י חוליות שבשדרה, אכן יש הסוברים שסדר 'ברכות האמצעיות' של שמנה עשרה ניתקן לפי סדר הכתובים בפרשת שובה ישראל, ובאבודרהם הביא שיטה זו (תפלות של חול): "והריב"א נרו הביא ראייה לסדר ברכות אמצעות מפר' שובה (הושע יד) קחו עמכם דברים כנגד חונן הדעת שנ' (משלי ח, י).... ילכו יונקותיו כנגד תקע בשופר וקבוץ גליות שנא' (ישעיה נג, ב) ויעל כיונק לפניו. ויהי כזית הודו כנגד השיבה שופטינו שנאמר (במדבר כז, כ) ונתת מהודך עליו. וריח לו כלבנון ולא כמינים המבאשים ריחם" ע"כ. ולדבריו יוצא דבר פלא, דברכת המינים היא נגד הכתוב: "וריה לו כלבנון".

ולכא' יש להתבונן טובא בשייכות בין ברכת המינים לריח כלבנון, ובאבודרהם כתב "ולא כמינים המבאשים את ריחם" ונראה מדבריו דבא לבאר עניין השייכות בין זה לפסוק, אכן עדיין צ"ב על העניין החיובי שכתוב כאן של ריח כלבנון

כנים דברינו יש לנו ראייה נפלאה שכוונת הגמ' שעתידיים בחורי ישראל לעלות ריח טוב כלבנון, התכוונו לעניין של מידת העזות נגד הרשעים, כי הרי בחורי ישראל מעלים ריח כלבנון לדברי רש"י בא להדגיש לנו עניין זה שמעלה ריח מעליו ופרחו וכמו שנתבאר ודו"ק כי מתוק הוא.

וריח קטורת מגיע למי שמקושר ודבוק להקב"ה ויש לו לב אחד לאביו שבשמים, ומי שמקדים את המאוחר ומביא את העתיד להיות עכשיו כמו הצלף והתרנגול, הרי הוא בבחינת עזות דקדושה שמדלג על ההרים ומעלה ריח כלבנון ריח הקטורת עוד לפני ביאת המשיח, וממילא אותם בני עלייה היקרים שמוסרים גויים למכים ולחיים למורטים ולא נרתעים מריח שטף העזים הרי הם בבחינה זו ממש.

ולא על חינוך מכונים המה אסירי ציון היקרים בשם 'בני עלייה וגבורי חיל', דהכוונה בבני עלייה שרשב"י אמר עליהם 'ראיתי בני עלייה והן מועטין' כבר כתב ר' צדוק הכהן שהכוונה שאף בעודם כאן בעולם הגשמי הם כבר בני העולם הבא עודם בארצות החיים, וכדברי הריטב"א על דברי הגמרא בברכות (י"ז): "כי הוו מפטרי רבנן מבי רבי אמי, ואמרי לה מבי רבי חנינא, אמרי ליה הכי: עולמך תראה בחיך, ואחריתך לחיי העולם הבא", ובריטב"א כתב "אמרי הכי עולמך תראה בחיך. פירוש כאשר יגיע האדם לתכלית החכמה דומה לעולם הנשמות שהם שכל נבדל ומגיע לקצת עולם הנשמות בחייו. והברכות האלה מברכין כל אחד לחברו": וכה דברי הרמח"ל בספרו 'מסילת ישרים' (פרק כו) "אך הקדוש הדבק תמיד לאלהיו, ונפשו מתהלכת בין המושכלות האמתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים עודנו פה בעולם הזה", וזה מה שאפשר להמליץ על היהודים היקרים אשר יודעים את אשר לפנייהם גם בתקופה קשה זו ומשליכים הכל מנגד במסירות נפש, ריח קטורת ולבנון מבית המקדש העתיד הבאתם לנו בדור

שהאבות כתובים בתורה, אברהם יצחק ויעקב, ומבואר מדבריו שם דהפסוק: "והנה ה' נצב עליו" הוא כנגד 'ברכת המינים' עיי"ש, והנה גם זה צ"ב בשייכות הפסוק של ה' נצב עליו לברכת המינים, ולנתבאר לעיל עפ"י הוזה"ק ובביאור ד' הרמ"א או"ח ס"א דהכוח לעמוד נגד המלעיגים והפורצים הוא רק בכוח ה'שושית', יש לנו כאן עומק אחר עומק בדברי רבותינו, דלכן זה נתקן כנגד פסוק זה, דע"י מה שאדם מקיים 'והנה ה' נצב עליו', היינו שמקיים את הכלל גדול של מעלות הצדיקים כדברי ה'מורה נבוכים', יש בכוחו לגבור על המלשינים והמינים והזדים וכל המצירים לעם ישראל, ונפלא.

מרדכי הצדיק 'מירא דכיא' ראש לבשמים

ומה נפלא לגלות מה ששנינו בגמ' מסכת חולין (דף קלט עמוד ב): "מרדכי מן התורה מנין? דכתיב מר דרור ומתרגמנין: מירא דכיא". ומקום עיון יש כאן דמה שייך מרדכי לעניין סממני הקטורת יותר מהרבה צדיקים, ונלאו הרבה מן המפרשים לבאר עניין זה, ובחז"ל מצאנו עוד שנתכנה מרדכי בתואר "ראש לבשמים" כי מר דרור היה ראש לבשמים, ודבר זה אומר דרשני, אכן לנתבאר לעיל בארוכה דמי שיש בו מידת ההכנעה להקב"ה ועזות נגד מתקוממו הרי שהוא מביא ריח גן עדן, א"כ הדברים נהירים, דהלא מי כ'מרדכי הצדיק' מסמל עניין זה של אי הכנעה לרשעים ומלחמה בלא שום פשרות נגד המהרסים, וכמאמר הכתוב "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה", וכבר מובא בספה"ק שהיה בזה תיקון להשתחויות של יעקב אבינו לעשו, ומרדכי הוכיח ראשי עם קודש והכה על קודקדם לבל יתערבו עם שונים ושלא יהנו מסעודתו של אותו רשע שבעבור זה אמרו תלמידי רשב"י שנגזר כליה על עם ישראל רח"ל [ואין כאן המקום להאריך בעניין זה], וממילא מרדכי בעזות דקדושה שלו זכה לכינוי 'ראש לבשמים', כי היה בו מסירות נפש מופלאה לאביו שבשמים במלחמתו עם המן, ולכן זכה בריח של סממני

למי שמברך ומקיים עניין זה, דמה שייכות יש בין ברכת המינים לריח כלבנון, ולנתבאר הדברים מאירים ומשמחים, דברכת המינים נתקנה נגד המינים והאפיקורסים, וכדברי הרמב"ם הלכות תפלה (פ"ב ה"א): "בימי רבן גמליאל, רבו המינים בישראל והיו מצירים לישראל ומסיתים אותם לשוב מאחרי השם, וכיון שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם, עמד הוא ובית דינו והתקין ברכה שתהיה בה שאלה מלפני השם לאבד המינים, וקבע אותה בתפלה כדי שתהיה ערוכה בפי הכל" ע"כ. וא"כ א"ש למאוד, דלאמור לעיל, ריח לבנון הוא ריח של קטורת שבא לתקן את מידת העזות, וא"כ ברכת המינים שיסודה נתקנה לבקשת רחמים לעמידה איתנה בפני המינים, שלא להיגרר אחרי משאות שוא ומדוחיהם, הרי זה ממש עניין של "וריח לו כלבנון", וכמו שנתבאר בארוכה דמי שיש בו מידת העזות נגד המתקוממים על התורה והמלעיגים הרי שיש שבו ריח גן עדן או קטורת כלבנון שעניינה עזות דקדושה, ומה נמתקן לחכי למצוא עוד מקור נכבד לדברים האמורים, וכ"ז אפשר להעמיס בדברי חז"ל הקדושים שאמרו בברכות (מג): "עתידים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון", דהכוונה בקיום ברכת המינים והרחקתם ממחננו.

וב'אבודרהם' הוסיף לנו "ולא כמינים המבאשים את ריחם", דכמו שנתבאר לעיל המינים הם אלו שיש בהם ריח רע זה, כי עז פנים לגיהנם, וכשמשמשם המתקוממים על התורה בדורנו עם המים הסרוחים להבאיש את ריחנו, הרי שאין לך ריח גן עדן יותר מזה, ואדרבה המינים הם הם שמבאשים את ריחם.

ברכת המינים נתקנה כנגד 'והנה ה' נצב עליו'

ובדרך זו במסילה נעלה לראות שלימות התורה באופן נפלא לבאר דברי תוספות ר' יהודה חסיד (ר"י שירילאון) במסכת ברכות (שם) שהביא בשם הירושלמי אופו אחר בביאור ח"י ברכות של תפילה, די"ח ברכות נתקנו כנגד י"ח פעמים

מִיָּא דְכָא. ויש להבין, מפני מה המציאו חז"ל למרדכי רמז מן התורה דוקא. גם צריך להבין, מה הוא ענין שמרדכי יתרמז בסממני הקטורת. והענין הוא, דהנה בסטרא דקדושה יש עשר קדושות, כמו שמוכא בתיקונים (תיקוני זו"ח צה א) בתפלת אליהו, עשר ולא תשע, עשר ולא אחד עשר. ובסטרא אחרא הן אחד - עשר, והמן ועשרת בניו היו מהאחד - עשר בחינות של הסטרא אחרא. והנה, בהקטורת היו אחד - עשר סממנים, שהקטורת היה נעשה לטהר עולם העשיה, שבעשן הקטורת נברר ונגרש הסטרא אחרא לעומקא דתהומא רבא. ועל כן היה אחד - עשר סממנים, כדי להבריש האחד - עשר בחינות של הסטרא אחרא. והנה, אחד מן הסממנים היה החלבנה שריחו רע מאד, ומזה למדו חז"ל (ראה כריתות ו ב) כל תפלה שאין בה פושעי ישראל - אינה תפלה, כמו שבהקטורת הוצרכו גם כן לערב החלבנה הגם שריחו רע. והנה, בהקטורת הוצרכו לשחוק הסממנים היטב הדק היטב מפני החלבנה שהיה מעורב בו, כדי שיתערב יפה עם הסממנים הטובים, עד שלא ירגישו כלל אם יש כאן חלבנה לגמרי, שנתבטל ריחו וממשות שלו לגמרי בתוך שאר הסממנים מגודל השחיקה; כן צריך הצדיק לשחוק את הרשעים המורדים הדק היטב, שיתבטלו לגמרי תחת הטוב כאילו לא היו בעולם כלל, כמו שהוצרכו לשחוק הדק היטב את החלבנה עד שנתבטל לגמרי תחת הסממנים הטובים שבקטורת ולא היה ניכר בהם כלל.

והנה, באיזה סם מסממני הקטורת היה עיקר הכח לבטל ולגרש הסטרא אחרא - אמר הכתוב בשמים ראש מר דרור ומסתמא, עיקר הכח ההוא היה בהסם שהוא ראש לכל הסממני הקטורת, וכן מרדכי היה העיקר לצדיקים שבדורו, שהוא פעל ושחק הדק היטב את המן ועשרת בניו - שנתלו ונתבטלו מן העולם לגמרי, כאילו לא היו על העולם כלל. ועל כן נתרמז מרדכי בסממני הקטורת בשמים ראש מר דרור ומתרגמין מִיָּא דְכָא, כי כמו שהיה בכח מר דרור שהוא ראש לסממני קטורת - לבטל ולגרש ולבער הסטרא אחרא מכל

הקטורת שגם מרמזים לעניין זה של עזות וכן"ל.

ולפי"ז יתבאר מה שתרגם המתרגם מר דרור "מִיָּא דְכָא", ד'דכיא' עניינו טהרה, דלכא' לפי פשוטו דרור עניינו 'חופש' ולא טהרה ומה עניין טהרה לכאן, אכן לפי הנ"ל דהריח של סממני הקטורת מסמל את סילוק הרע וכדברי הזוה"ק שהובאו לעיל ועיקר מעשה הקטורת בא לסמל את עניין העזות דקדושה כנגד הרשעים והמינים, הרי שהריח והראש לבשמים זה קשור בהכרח לטהרה וכדברי הגמ' בסוטה (מט) דמי שיש בו ריח ומרגיש ריח, סימן שיש שבו טהרה, והיינו דריח דעניינו רוחני הוא רק במי שיש בו טהרה שאינו מחובר להבלי העוה"ז וחטאיו, והתבדלות והיפרדות זו מרשעים הנחיל ביותר מרדכי הצדיק בדורו ולכן היה ראש לבשמים דהיה בו טהרה מופלגת, ומיושב על נכון מה שתירגם 'מִיָּא דְכָא' דהריח נובע מטהרה, ועוד עניין אנהירו לנו דמרדכי הצדיק ע"י שלא קם ולא זע מהמן וע"ד אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה לכן היה בבחינת מר דרור, גם ריח וגם חופש ובן חורין, דע"י מה שלא נכנע כלל אין הוא תחת שליטת החיצונים והס"מ והוא נמצא ברשות עצמו (ברכות סא) כי "צדיקים יצר טוב שופטין", וממילא אתם האסורים על כבוד שמו יתברך וגיליתם עזות דקדושה נפלאה נגד הקליפת המטמאת, אשר ודאי מעלה ריח ניחוח להקב"ה ריח קטורת וגן עדן הרי שאתם באמת בבחינת 'דרור', כי לרשעים אין כלל שליטה עליכם וכימי מרדכי הצדיק והחשמונאים.

וכבר ביארנו במקום אחר ד'מרדכי' בגימטריא 'גבורי החיל', וזהו ודאי המשך דרכו הקדוש של מרדכי הצדיק וכמו אז בזכות מרדכי יצאו מגלות בבל ה' יראנו נפלאות בזכות מסירות נפשכם, בע"ה יבנה לנו אב הרחמן בקרוב את בניין בית המקדש השלישי.

ועיין במאור ושמש שמות רמזי פורים: "בגמרא מרדכי מן התורה מנין, שנאמר (שמות ל כג) וְאַתָּה קָח לָךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מֶרְדֹּךְ, ומתרגמין

בבחינת 'והריחו ביראת ה', שיכול להריח אם יש כוונה טובה אם לאו וכו', ורק ע"י יראת ה' ופחד יצחק ניתן להריח, וכמו שהבאנו לעיל מד' הגמ' בסוטה דמי שיש בו ריח סימן שיש בו טהרה, ובבני יששכר על חודש חשון האריך הרבה בעניין 'והריחו ביראת ה' שנאמר על משיח צדקנו ואכ"מ.

יתן ה' שעוד בשנה זו נתבשר מפי אליהו מבשר הגאולה על קץ הגלות וממילא יהיה סוף וקץ לכל צרותינו תחילה וראש לפדיון נפשנו וננצל מכל עקא ומכל מרעין בישין ה"י בביעור ממשלת זדון מן הארץ ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים שיעלו על מזבחך לרצון אכ"ר.

וכל; כן היה מרדכי שביטל את המן הרשע ועשרת בניו שנמחקו ונעקרו מן העולם. וזהו כוונת הגמרא (מגילה ז ב) חייב אינו לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי רצה לומר, שהאדם צריך לבסם את הרע שיוכלל תחת הטוב, כל כך עד שלא יודע שהיה רע מעולם, רק להמתיקן תחת הטובות והחסדים, אשר שגם הרע יתהפך לטובות ולחסדים על כנסת ישראל".

ובקהלות יעקב לבעל 'מלוא הרועים' כתב לבאר למה רק אצל יצחק אבינו רואים שהריח ריח גן עדן, מה שלא מצאנו בשאר האבות הקדושים, ומיישב שיצחק היה בחינת 'גבורה'

